

REGERINGEN

Regeringsbeslut

II:7

2015-10-01

S2015/06288/FST (delvis)

Socialdepartementet

Barnombudsmannen
Box 22106
104 22 Stockholm

Uppdrag att vidta kunskapshöjande insatser för barn och unga om sina rättigheter

---

Ärendet

Regeringen ger Barnombudsmannen i uppdrag att under 2015–2018 vidta kunskapshöjande insatser för barn och unga om sina rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och vad de innebär i praktiken både inom skolan och andra områden. Barnombudsmannen ska för detta ändamål skapa en portal med information, färdiga lektionsupplägg och lärarhandledning för att underlätta skolans undervisning om barnets rättigheter. I genomförandet av uppdraget ska Barnombudsmannen på lämpligt sätt inhämta synpunkter från och tillvarata de kunskaper och den erfarenhet som finns inom Statens skolverk, Statens skolinspektion och Barn- och elevombudet vid Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samt inom andra berörda myndigheter och inom det civila samhället på området.

Barnombudsmannen får för uppdragets genomförande använda 2 680 000 kronor under 2015. Kostnaderna ska belasta utgiftsområden 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 5:2 Insatser för att förverkliga konventionen om barnets rättigheter i Sverige, anslagsposten 2 Del till Kammarkollegiet. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2015 och ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 1 mars 2016. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) årligen senast den 1 mars och slutredovisas senast den 1 december 2018. Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

Enligt barnkonventionen har staterna en skyldighet att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn. Strategin för att stärka barnets rättigheter understryker att barn och unga ska få kunskap om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken.

Utbildning inom skolväsendet ska förmedla och förankra respekt för de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheter som det svenska samhället vilar på. Utbildningen ska också utformas i överensstämmelse med dessa (1 kap. 4–5 §§ skollagen [2010:800]). De som verkar inom utbildningen måste ha kunskap om och aktivt och medvetet förmedla dessa värderingar och rättigheter till barn och elever och stimulera dem till att förverkliga värderingarna. Här ingår också att utbildningen ska syfta till att förverkliga barnets specifika rättigheter enligt barnkonventionen.

Barnombudsmannen redovisade i sin årsrapport 2009 en undersökning av barns kunskaper om sina rättigheter. Undersökningen visade att barn och unga i åldrarna 11 respektive 14 år har relativt god allmän kännedom om sina rättigheter. Det var däremot endast en femtedel som var riktigt säkra på att de hört talas om barnkonventionen och endast en av tio som säkert visste vad den handlade om. Barnombudsmannen pekade i årsrapporten bl.a. på vikten av skolans roll att informera och utbilda om barnets rättigheter.

Under 2014 genomförde Barnombudsmannen en undersökning bland lärare om hur de arbetar med barnets rättigheter i undervisningen. Undersökningen visade att de lärare som tar upp barnets rättigheter i undervisningen gör det framför allt på temadagar och inte i ordinarie undervisning. De lärare som aldrig undervisar om barnkonventionen anger som orsak att man inte ser att det ryms i den tid de har till förfogande eller att de har svårt att koppla detta till sin ämnesundervisning. Det finns en allmän uppfattning bland de tillfrågade lärarna om att en portal med information, färdiga lektionsupplägg och lärarhandledning skulle underlätta undervisningen om barns rättigheter.

Flera insatser har tidigare genomförts för att öka barns och ungas kunskaper. Material har tagits fram och anpassats till olika åldersgrupper och nationaliteter samt för barn och unga med funktionsnedsättning. Insatser har också genomförts för att sprida informationen dels genom Barnombudsmannen, dels genom organisationer inom det civila samhället, men insatserna har inte varit av långsiktig karaktär.

Närmare om uppdraget

Uppdraget syftar till att möjliggöra kunskapshöjande insatser för barn och unga om sina rättigheter enligt barnkonventionen och vad de innebär i praktiken både inom skolan och andra områden. De kunskapshöjande insatserna ska omfatta förskolan, förskoleklassen, grundskolan och motsvarande skolformer, fritidshemmet, gymnasieskolan samt gymnasiesärskolan.

Inom ramen för uppdraget ska Barnombudsmannen:

- skapa en portal med information, färdiga lektionsupplägg och lärarhandledning för att underlätta skolans undervisning om barnets rättigheter,
- sprida befintligt material om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken,
- i samråd med barn och unga utveckla nytt material om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken,
- ta fram en version anpassad för barn och unga av de kommentarer och slutsatser som FN:s kommitté för barnets rättigheter lämnade till Sverige 2015,
- informera skolhuvudmän, förskolechefer och rektorer, förskollärare i förskola, lärare och fritidspersonal i skola och fritidshem om materialet och hur det kan användas,
- följa upp barns och ungas kunskap om sina rättigheter, och
- följa upp hur materialet fungerar i undervisningen.

Barnombudsmannen ska vid utvecklandet och framtagandet av nytt material beakta befintliga material på området. Barnombudsmannen ska även beakta och hålla sig informerad om de uppdrag med koppling till skolans värdegrund som berörda myndigheter har. Såsom det uppdrag regeringen gett Statens skolverk att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram (U2015/03844/S m.fl.). Nytt material ska tas fram i samråd med barn och unga och i dialog med relevanta barn- och ungdomsorganisationer.

Flickors och pojkars, unga kvinnors och mäns förutsättningar och tillgång till sina rättigheter skiljer sig i stort beroende på bl.a. deras sociala och ekonomiska situation, familjestruktur och eventuell funktionsnedsättning. Alla barn ska i enlighet med artikel 2 i barnkonventionen kunna ta del av sina rättigheter på jämlika villkor utan åtskillnad av något slag, oavsett t.ex. kön, etnicitet, språk, religion, funktionsnedsättning eller bakgrund. Kunskapshöjande insatser kring barnets rättigheter ska därför genomföras utifrån ett tydligt mångfalds- och jämställdhetsperspektiv. I det ingår att utforma och genomföra insatser så att de blir tillgängliga för alla barn, inklusive barn med funktionsnedsättning och barn som ännu inte fullt ut har kunskap i det svenska språket.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen vill stärka barnets rättigheter och beslutade därför i februari 2015 om ett tilläggsdirektiv (dir. 2015:17) till Barnrättighetsutredningen (S 2013:08) om att lämna förslag till en lag om inkorporering av barnkonventionen. Regeringen har därmed påbörjat arbetet med att göra barnkonventionen till lag. För att alla flickors och pojkars, unga kvinnors och mäns rättigheter ska kunna tillgodoses är det också nödvändigt att de känner till sina rättigheter. Regeringen anser att det är av vikt att öka flickors och pojkars, unga kvinnor och mäns kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken.

Alla barn, nu och framåt, har rätt till information om sina rättigheter. Det saknas en långsiktigt hållbar struktur som kan underlätta för skolor att genom utbildningen förmedla och förankra respekt för de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheter som det svenska samhället vilar på. Mot denna bakgrund anser regeringen att det bör finnas en portal med information, färdiga lektionsupplägg och lärarhandledning för att underlätta skolans undervisning om barnets rättigheter.

Under förutsättning att riksdagen beviljar medel har regeringen för avsikt att tilldela Barnombudsmannen 5 700 000 kronor för 2016, 5 800 000 kronor för 2017 och 6 000 000 kronor för 2018 för att utveckla och utforma en portal för kunskapshöjande insatser för barn och unga om sina rättigheter. Därefter ska finansieringen ske inom Barnombudsmannens ram.

På regeringens vägnar

Åsa Regnér

Jessica Gozzi

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA
Kulturdepartementet/DISK
Socialdepartementet/JÄM/SAM
Utbildningsdepartementet/GV/S/UF
Barnrättighetsutredningen (S 2013:08)
Kammarkollegiet
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens skolverk
Statens skolinspektion
Barnens Rätt i Samhället (BRIS)
ECPAT Sverige
Myndigheten för delaktighet
Nätverket för Barnkonventionen
Plan Sverige
Rädda Barnen Sverige
Rädda Barnens ungdomsförbund
SOS Barnbyar Sverige
Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Stiftelsen World Childhood Foundation
Synskadades Riksförbund
UNICEF Sverige